

- GÜNTER / KRAMER, Johannes / METZELTIN, Michael / SCHMITT, Christian / WINKELMANN, Otto (ed.): *Germanisch und Romanisch in Belgien und Luxemburg*. Romanistisches Kolloquium IV, Tübingen, Gunter Narr, p. 101-115.
- WOLF, Heinz Jürgen (1995): «It. *zanna*, sarde *Sanna*», *Revue de Linguistique Romane* 59, p. 349-368.
- WOLF, Heinz Jürgen (1996): «Gemeinromanische Tendenzen IX. Onomastik» dins HOLTUS, Günter / METZELTIN, Michael / SCHMITT, Christian (ed.): *Lexikon der Romanistischen Linguistik*. Band II/1.2. *Latein und Romanisch. Historisch-Vergleichende Grammatik der romanischen Sprachen*. Tübingen: Niemeyer, p. 387-422.
- WOLF, Heinz Jürgen (1998a): *Toponomastica barbaricina. I nomi di luogo dei comuni di Fonni, Gavoi, Lodine, Mamoiada, Oliena, Ollolai, Olzai, Orgòsolo, Ovodda*. Nùoro: Insula.
- WOLF, Heinz Jürgen (1998b): «Sarde *pettorra*, *liporra*, le mérinos et le suffixe -'inu», *Revue de Linguistique Romane* núm. 62, p. 332-346.
- WOLF, Heinz Jürgen (2001): «Die italienische Parallele zu *denrée*», *Zeitschrift für romanische Philologie* núm. 117, p. 82-98.
- WOLF, Heinz Jürgen (2003): «Lat. -ile et les suites toponímiques», *Nouvelle Revue d'Onomastique*, núm. 41-42, p. 51-62.
- WOLF, Heinz Jürgen (2004): Ressenya de Pittau, MASSIMO (2000): *Dizionario della lingua sarda*, 2 voll. Cagliari; Gasperini: *Revue de Linguistique Romane* núm. 69, p. 555-568.
- WOLF, Heinz Jürgen (2006): Ressenya de: TRESSÉL, Yvonne (2004), *Sermoni subalpini. Studi lessicali con un'introduzione alle particolarità grafiche, fonetiche, morfologiche e geolinguistiche*. Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft, *Zeitschrift für romanische Philologie*, núm. 122/2, p. 300-310.

MARINA ZARAGOZÀ PÉREZ. IN MEMORIAM
(1944-2016)

Ens ha abandonat una de les millors filòlogues i pedagogues valencianes, Marina Zaragoza, salvadora de cultura popular, en la línia de Manuel Sanchis Guarner, després d'una vida dedicada a la docència i a la investigació a la Universitat de València.

La professora Zaragoza es va formar a Madrid, amb els grans de la Filologia Hispànica, els quals la van menar a l'humanista valencià universal, també fill de l'escola de R. Menéndez Pidal, Manuel Sanchis Guarner. De fet, després d'acabar l'especialitat de Romàniques, de Filosofia i Lletres, a la Complutense de Madrid en 1966 (any en què morí son pare i que la marcà en la prujia de la recuperació de la cultura del conreu de l'arròs, símbol valencià), Dámaso Alonso i Rafael Lapesa, davant la insistència de fer treball de camp de la seua terra, de la seua comarca i de l'albufera de València, li van aconsellar que s'adreçara al valencià Sanchis. Tot un encert, perquè precisament don Manuel era la persona més indicada per reconduir les investigacions de Marina Zaragoza. No debades acabà defensant una tesi doctoral dirigida per M. Sanchis Guarner i amb un tribunal de luxe (Manuel Alvar, Ángel López, Joan Oleza i Joan Veny), davall el títol de *El parlar de Silla. Estudi de paraules i coses* (defensada a València el 3 de juny de 1981, uns mesos abans que finara Sanchis). Aquesta tesi es basava en el mètode Wörter und Sachen (inclòs en el títol), desenvolupat a l'escola hamburguesa de F. Krüger. Sanchis coneixia bé el treball d'un dels deixebles hamburguesos, Max Thede, que va passar uns mesos als anys 30 a l'Albufera de València i va publicar una tesi doctoral sobre aquest paratge. I el coneixia bé perquè va ser ell qui el va traduir mentre era a presidí a principis dels 40. De fet, els textos manuscrits d'aquesta traducció de Sanchis (editats per Denes, 2011) van ser aprofitats per Zaragoza (qui amb una "antidiluviana" els va passar a màquina). Una part de la tesi eixiria publicada en 1982 amb el títol *El cultiu tradicional de*

l'arròs a Silla: (Albufera de València). Sanchis encara va arribar a corregir-ne algunes galeres, però mai la va veure en paper, ja que moria el desembre de 1981.

Després de finalitzar la carrera, la doctora Zaragozaà va ser professora d'institut (a Pego i a Silla), fins que finalment va obtenir plaça el 1976 en l'Escola Universitària d'EGB de València. D'aleshores ençà, mai deixà la docència universitària. Ni tampoc deixà de ser alumna, perquè l'any següent, en 1977, es llicenciava en Pedagogia. Dues disciplines, doncs, la llengua i l'ensenyament, que la van conduir a presentar fins i tot dues tesis de llicenciatura en 1979: *El arroz en Silla (Albufera): estudio lexicográfico y etnográfico* (dir. Manuel Sanchis Guarner) i *La educación extraescolar (excursiones) en los artículos del boletín de la I.L.E. desde 1879 hasta 1883* (dir. Isabel Gutiérrez Zuluaga). Els dos camps de treball hi van guanyar, perquè la "tècnica" didàctica de la llengua, en boca de Zaragozaà professora, era tant —o més— com les publicacions posteriors en el camp de l'Etnografia.

De fet, les publicacions de Marina Zaragozaà han perseguit la recuperació de la cultura valenciana a partir del que ella més coneixia i estimava: la terra, el poble. Així ho demostren opuscles com «Estudis de fonètica i de morfologia del parlar de Silla» (1984), «Algunes consideracions al voltant de l'estudi dels pronoms personals i relatius en el parlar de Silla» (1984), «Al voltant d'algunes variants de topònims menors a Silla» (1985), «Aproximació als malnoms de Silla» (1991), «Estudis de fonètica i de morfologia del parlar de Silla» (1992).

I és que Zaragozaà estava ben compromesa i integrada en la terra que la va veure nàixer, Silla: va ajudar a organitzar la Biblioteca Municipal durant la transició, va ser fundadora del Butlletí d'Informació (on redactava textos de costumaris, tradicions, malnoms, etc.), també va participar en la fundació del Centre d'Estudis Locals i de la revista *Algudor* (on va publicar notes del parlar col·loquial de Silla). Així mateix era col·laboradora assídua dels llibres de falla, cantava en la Coral Polifònica de La Lírica... De fet, en Marina Zaragozaà es descobreix la reivindicació dels escrits de la literatura de "canya i cordell" com a font de riquesa lingüística dels valencians. En aquest sentit també dedicà esforços a editar, adaptar i prologar el teatre de Bernat i Baldoví (2001).

En tot aquest ambient de reivindicació de la terra i del cultiu de l'arròs a l'Albufera, Marina Zaragozaà va intuir que la novel·la *Cañas y barro* de Vicente Blasco Ibáñez necessitava una millora, ja que no era versemblant que els habitants del Palmar i la rodalia parlaren en castellà. Per això va reinventar la novel·la amb una traducció al valencià, *Canyes i fang* (2000), amb un pròleg també seu. Alguns crítics han vist superat el text de Blasco pel de Zaragozaà, atesa la qualitat de la llengua col·loquial retratada per aquesta. De fet, Zaragozaà va arribar a locutar i enregistrar en platós professionals la lectura dramatitzada del text que ella mateixa va traduir, uns materials —ja localitzats— que de moment quedaran en l'oblit excepte que algú tinga interès de publicar-los a títol pòstum.

La fatalitat ha volgut que els projectes vitals es truncaren tot just uns dies abans del seu aniversari. Ben bé ens queda el record i la passió per la vida del poble, per les creences humanístiques hereves del mestre Sanchis, un humanisme cristià digne de conservar en la memòria. L'essència, en definitiva, de Zaragozaà ens deixa un llegat impagable, integral en tots els camps: etnografia, lingüística, fonètica, pedagogia, traducció, toponímia, dialectologia... El departament de Filologia Catalana de la Universitat de València, al qual pertanyia, li va fer la festa pel comiat per la seua jubilació, una jubilació plena de projectes que la doctora Zaragozaà, per coses de la planeta, no ha acomplert, però que ha deixat un bon pòsit perquè fructifiqui en la generació de filòlegs que han passat per les seues classes i que la recorden amb molta simpatia. Marina (Marinín, com l'anomenava la seua mestra de costura) tenia sempre el somriure enganxat a la cara. Descansa en pau.

Vicent F. GARCIA PERALES
Universitat Cardenal Herrera CEU (València)